

Маріупольський
університет

**«Сучасний розвиток державотворення
та правотворення в Україні:
проблеми теорії та практики»**

Збірник матеріалів XII Міжнародної науково-
практичної конференції

31 травня 2024

Київ 2024

УДК 34(063)

ББК 67Я431

«Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики»: Збірник матеріалів XII Міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 226 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 19.06.2024).

Організаційний комітет:

Голова	Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;
Заступник голови	Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;
Члени оргкомітету:	Вікторія ГРИГОР'ЄВА, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету, доктор економічних наук, професор; Марія ПОЖИДАЄВА, професор кафедри права, доктор юридичних наук,; Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук; Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КОВЕЙНО, старший викладач кафедри права; Вікторія КОНОВАЛОВА, адвокат, Голова Ради відділення Асоціації правників України в Донецькій області

Збірник містить матеріали XII Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики», яка відбулася 31 травня 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми теорії та практики сучасного державотворення та правотворення в Україні в умовах становлення та розвитку національної правової системи в галузях конституційного, адміністративного, міжнародного, цивільного, кримінального, кримінально-процесуального, господарського, фінансового, екологічного, трудового права, а також загальної теорії та історії держави і права.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного розвитку державотворення та правотворення в Україні. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

ПЕТРИК Ірина,

доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук, старший викладач кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища
Маріупольського державного університету

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН

Питання екологічної безпеки вкрай важливе для кожної країни з кількох причин. По-перше, збереження здоров'я населення. Так, забруднене довкілля може призвести до серйозних проблем зі здоров'ям: спричинити захворювання дихальних шляхів, призвести до отруєння води та їжі, стати причиною ракових захворювань. Екологічна безпека дозволяє зменшити зазначені ризики та забезпечити безпеку для громадян. По-друге, збереження природних ресурсів. Природні ресурси (вода, повітря, ліси, ґрунти тощо) є життєво важливими для економічного та соціального розвитку країни, а їх забруднення та знищення може призвести до екологічних криз, катастроф, спричинити економічні та соціальні проблеми. По-третє, збереження біорізноманіття: екосистеми забезпечують широкий спектр екосистемних послуг, включаючи очищення повітря, води, ґрунту, регулювання клімату тощо. Збереження біорізноманіття є ключовим для забезпечення стійкого функціонування екосистем та забезпечення людського благополуччя. По-четверте, зменшення ризику екологічних катастроф: забруднення довкілля, втрата біорізноманіття та зміна клімату можуть призвести до серйозних екологічних катастроф (засухи, землетруси, пожежі). Забезпечення екологічної безпеки допомагає зменшити ризик виникнення таких подій та зменшити їх наслідки, що обумовлює створення державної системи екологічної безпеки. В Україні національна система екологічної безпеки розвивається відповідно до Конституції України [1], указів Президента України [2], постанов Уряду, державних програм розвитку тощо. Варто акцентувати увагу, що національна система екологічної безпеки повинна враховувати норми міжнародного права, що дозволяє не лише налагоджувати міждержавне співробітництво, а й бути активним учасником інтеграційних процесів та глобальних змін.

Отже, екологічна безпека є важливою для забезпечення стійкого розвитку країни, збереження здоров'я та благополуччя її населення, а також для збереження природних ресурсів та біорізноманіття планети.

В науковій літературі [3] виділяють п'ять аспектів, пов'язаних із виникненням екологічної небезпеки. Пропонуємо дослідити кожен із них, надавши відповідну характеристику.

Перший аспект пов'язаний із дефіцитом ресурсів та конкурентним середовищем. Отже, екологічна небезпека виникає завдяки дефіциту ресурсів (водних, земельних, трудових, енергетичних тощо) та призводить до загострення конкуренції, що в подальшому спричиняє виникнення конфліктів між громадами, націями, територіями, створюючи таким чином небезпеку як на локальному, так і на регіональному або ж світовому рівнях. Ми вважаємо, що наявність конкуренції на ресурси впливає на посилення соціальної нерівності та економічної нестабільності, у зв'язку із чим постає питання щодо запровадження практики сталого управління ресурсами з використанням стратегії справедливого розподілу. Лише це дозволить знизити конкурентну боротьбу, а отже і рівень небезпеки, зокрема екологічної.

Другий аспект, який спричиняє екологічну небезпеку, пов'язаний із широкомасштабним впливом клімату. Наприклад, внаслідок зміни клімату відбувається зміна режиму опадів, порушується стан екосистеми, підвищується рівень води в водоймах, виникають екстремальні погодні явища або ж виникає посуха та починається процес опустелювання (дезертифікація) земель. Всі ці наслідки, безперечно, породжують міграцію населення (як зовнішню, так і внутрішню), продовольчу небезпеку, конфліктні ситуації (наприклад, відбувається боротьба за ресурси) тощо. Щоб не допустити катастрофічних

наслідків всім державам вкрай необхідно вживати заходів щодо зниження парникових газів: розбудовувати стійку інфраструктуру, впроваджувати методи сталого управління земельними, водними, енергетичними ресурсами, проводити превентивні заходи щодо стихійних лих.

Третій аспект, який призводить до порушення екологічної безпеки, пов'язаний із деградацією навколишнього природного середовища внаслідок антропогенного навантаження (вирубка лісів, забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту, втрата родючості земель, втрата біорізноманіття тощо), що призводить не лише до порушення екосистем, а й до їх руйнації, породжуючи продовольчу небезпеку, економічну нестабільність та погіршуючи стан людського здоров'я. Отже, щоб не допустити екологічної небезпеки вкрай важливо запроваджувати на місцевому, регіональному, національному рівнях стійкі практики щодо збереження лісів, просувати принципи циркулярної економіки, вживати заходів щодо зменшення антропогенного навантаження. Все це дозволить не лише зберегти екосистеми, а й відновити їх, забезпечивши тим самим екологічну безпеку, добробут та процвітання громад.

Четвертий аспект, якому варто приділити увагу – це транскордонні екологічні проблеми. В історії є багато прикладів, коли екологічні виклики «виходили» за межі національних кордонів (аварія на Чорнобильській атомній електростанції, катастрофа на хімічному підприємстві «Sandoz», пожежа на нафтовій платформі «Piper Alpha» та інші), спричиняючи загрозу іншим державам. Ми вважаємо, що це питання наразі набуває особливої актуальності, адже військові дії, які відбуваються на території України мають транскордонний екологічний вплив на всю світову спільноту (наприклад, аварія на Каховській ГЕС). Саме тому вкрай важливо налагоджувати міжнародну співпрацю, розвивати дипломатичну взаємодію, посилювати обмін інформацією, проводити спільний моніторинг та заключати міжнародні угоди. Все це дозволить не лише вирішувати актуальні проблеми, а й швидко реагувати на загрозу, розробляти превентивні заходи щодо виникнення кризових ситуацій, а також створювати стабільність в транскордонних регіонах.

П'ятий аспект – зростання чисельності екологічних біженців та міграція населення. Так, велика кількість стихійних лих та/або погіршення стану навколишнього середовища можуть призвести до вимушеної міграції людей, в результаті чого відбувається так звана «криза біженців» та посилення соціальної напруги, адже так звані «екологічні біженці» стикаються з чисельними проблемами, зокрема втратою засобів до існування, недостатнім доступом до основних послуг, відсутністю підтримки в новому місці дислокації тощо.

Таким чином, дослідження головних аспектів екологічної безпеки дає змогу виявити причини виникнення екологічної небезпеки, розробити дієві механізми щодо створення безпекового стану на національному на глобальному рівнях. Вкрай важливим є налагодження міжнародної співпраці, розвиток дипломатичної взаємодії, що дозволить не лише вирішувати актуальні проблеми, а й швидко реагувати на загрозу, розробляти превентивні заходи щодо виникнення кризових ситуацій, а також створювати стабільність.

Література:

1. Конституція України. URL: <https://www.gdrc.org/sustdev/envi-security.html>
2. Укази Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/decrees>
3. Another problem to worry about: Environmental Security. URL: <https://www.gdrc.org/sustdev/envi-security.html>